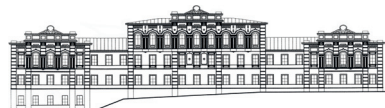

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО XXI СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах

Частина 2

Харків, ХДАК, 2026

УДК [008+316.77] (063)
К90

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 8 від 27.03.2026 р.)

Відповідальний за випуск:
О. С. Василенко

Редакційна колегія:

Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК, голова оргкомітету;
Василенко О., аспірант, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничого відділу ХДАК;
Авершина А., аспірант ХДАК;
Александрова М., канд. філософ. наук, доц. ХДАК;
Астахова В., студ. ХДАК;
Афенченко Г., канд. соц. наук, доц. ХДАК;
Бірьова О., канд. іст. наук, доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, доц., нач. відділу міжн. зв'язків ХДАК;
Булах Т., д-р наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. хорового диригування та академічного співу ХДАК;
Гіголаєва-Юрченко В., канд. мистецтвозн., доц. ХДАК;
Дерев'яно І., ст. викл. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних комунікацій ХДАК;
Курдюпова О., ст. викл. ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.
конф. молодих учених, 16–17 квітня 2026 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. А. Соляник та ін.
Харків : ХДАК, 2026. 340 с.

УДК [008+316.77] (063)

У сучасних умовах український сценічний костюм виконує не лише художню функцію, але й сприяє збереженню історичної пам'яті в міжнародному мистецькому просторі.

Отже, український національний костюм є складним культурним феноменом, що поєднує історичні традиції, регіональні особливості та сучасні художні зміни. Сценічні версії народного вбрання можуть як зберігати автентичні риси, так і створювати нові образні форми. Саме тому важливо розрізняти етнічний канон і стилізовані сценічні моделі, щоб уникати спрощених стереотипів та забезпечувати коректне відображення української культурної спадщини.

Л. Вельган, К. Клошник, Л. Штур

ОСОБЛИВОСТІ РИТМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТАНЦІВ

L. Velgan, K. Kloshnyk, L. Shchur

FEATURES OF THE RHYTHMIC ORGANIZATION OF UKRAINIAN FOLK DANCES

Український народний танець є важливою складовою традиційної художньої культури, у якій органічно поєднуються музика, рух, пластика та ритм. Однією з визначальних характеристик танцювального мистецтва виступає ритмічна організація, що забезпечує структурну впорядкованість рухів, формує динаміку виконання та визначає характер танцювального образу. Ритм виступає своєрідним каркасом, на якому вибудовується вся система танцювальної лексики, композиції та взаємодії виконавців.

У традиційній культурі ритмічна структура танцю формувалася в тісному взаємозв'язку з музичною традицією, обрядовими практиками та соціальними функціями танцю. Звідси, дослідження ритмічної організації українських народних танців дозволяє глибше зрозуміти особливості їхньої пластичної мови, локальні стильові відмінності та принципи формування танцювальної композиції.

Актуальність теми зумовлена також необхідністю збереження традиційних елементів народної хореографії в умовах активного розвитку сценічних форм танцю. У процесі сценічної інтерпретації народних танців важливо враховувати їхню автентичну ритмічну основу, адже саме вона визначає характер руху, динаміку виконання та емоційну виразність танцю.

Проблематика дослідження українського народного танцю привертала увагу багатьох науковців у галузі хореографії, етнохореології та етномузикології. У наукових працях висвітлюються питання походження танців, їхньої композиційної структури, стилістичних особливостей та регіональної специфіки.

Дослідники народної хореографії звертали увагу на взаємозв'язок музичного та танцювального компонентів, підкреслюючи, що ритмічна організація виступає важливим елементом формування танцювальної форми. У наукових працях розглядаються особливості метроритмічної структури музичного супроводу народних танців, а також взаємодія музичної фрази з руховою лексикою.

Водночас у сучасній етнохореології дедалі більшої уваги набуває дослідження ритму як комплексного явища, що поєднує музичний, руховий та композиційний аспекти танцю. Такий підхід дозволяє розглядати ритмічну організацію не лише як характеристику музичного супроводу, а як систему взаємодії музики, руху та виконавської манери.

Ритмічна організація танцю являє собою систему впорядкування танцювальних рухів у часі відповідно до метроритмічної структури музичного супроводу. Вона включає такі компоненти, як темп, метр, ритмічні акценти, тривалість рухів, повторюваність танцювальних мотивів та співвідношення рухових фраз із музичними періодами.

У народному танці ритм проявляється не лише в музичному супроводі, а й у самій танцювальній лексичі. Багато рухів мають чітко виражений ритмічний характер і підкреслюють метричну структуру музики. До таких елементів належать притупи, підскоки, стрибки, дрібушки, оберти та інші рухові фігури, які формують ритмічний малюнок танцю.

Особливістю українських народних танців є поєднання чітких ритмічних структур із елементами імпровізації. Виконавці можуть варіювати окремі рухи, зберігаючи при цьому загальну ритмічну основу танцю. Така варіативність сприяє живому розвитку танцювальної традиції та створює умови для творчого самовираження виконавців.

Українські народні танці характеризуються різноманітністю метроритмічних структур, що зумовлює багатство їхніх пластичних форм. Найбільш поширеними є двочасткові та тричасткові метричні структури.

Двочасткові ритми часто використовуються в швидких танцях, які вирізняються енергійністю, динамічністю та чіткістю рухів. У таких танцях ритмічні акценти підкреслюються притупами, стрибками та іншими активними рухами, що створюють відчуття ритмічної напруженості й рухової енергії.

Тричасткові ритмічні структури надають танцю більш плавного та мелодійного характеру. У таких танцях рухи виконуються м'якше, з більшою увагою до пластики корпусу та рук. Водночас у межах одного танцю можуть поєднуватися різні ритмічні моделі, що створює цікаві композиційні контрасти.

Окремі танцювальні форми характеризуються використанням синкопованих ритмів або зміщенням акцентів. Подібні ритмічні особливості надають танцю динамічності, сприяють розвитку рухової варіативності та підсилюють емоційне забарвлення виконання.

Ритмічна організація українських народних танців тісно пов'язана з їхнім музичним супроводом та структурою рухової лексики. Більшість танців мають чітко визначені метричні моделі, які формують характер виконання та динаміку танцювальної композиції.

Одним із найвідоміших українських танців є гопак, для якого характерний двочастковий метр (2/4). Ритмічна структура цього танцю відзначається чітким акцентуванням сильної долі такту, що підкреслюється енергійними притупами, стрибками, присіданнями та віртуозними чоловічими елементами. Часто ритмічний малюнок гопака має варіативний характер: у повільніших епізодах використовуються плавніші рухи, тоді як у кульмінаційних частинах темп значно прискорюється, що створює відчуття наростання динаміки.

Іншим поширеним танцем є козачок, який також базується на двочастковому розмірі (2/4), проте має іншу ритмічну організацію. Для козачка характерний швидкий темп і дрібна рухова лексика, що проявляється у виконанні численних дрібушок, підскоків та легких кроків. Ритмічна структура козачка відзначається більшою рухливістю та імпровізаційністю, що дозволяє танцюристам варіювати послідовність рухів, зберігаючи загальну метричну основу.

Важливе місце в українській танцювальній традиції займає коломийка, ритмічна організація якої пов'язана з характерним двочастковим метром (2/4) та швидким темпом виконання. Ритмічний малюнок коломийки вирізняється чіткою періодичністю та повторюваністю рухових мотивів. Особливістю танцю є чергування коротких танцювальних фраз, що відповідають музичним періодам. Рухи часто супроводжуються акцентованими притупами, які підсилюють ритмічну виразність танцю.

До танців із тричастковою метричною структурою належить метелиця, для якої характерний розмір 3/4 або варіативні метричні поєднання. Ритмічна організація метелиці створює відчуття безперервного обертового руху. Танцювальні фігури виконуються по колу, а швидке чергування кроків і обертів формує плавний, але водночас динамічний ритмічний малюнок.

Значну роль у танцювальній культурі України відіграють і польки, що поширилися у XIX ст. та стали невіддільною частиною народного побутового танцю. Полька має чітку двочасткову ритмічну структуру (2/4), що визначає характерну послідовність рухів: крок — підскок — крок — підскок. Така ритмічна формула створює легкий і жвавий характер танцю та забезпечує ритмічну рівномірність виконання.

Ще одним прикладом є кадрили, яка має складнішу композиційну структуру та включає кілька танцювальних фігур. Ритмічна організація кадрили може змінюватися залежно від конкретної фігури, проте здебільшого вона ґрунтується на двочастковому метрі. Особливістю цього танцю є чітке чергування танцювальних епізодів і фігур, що створює своєрідний ритмічний цикл.

Отже, ритмічна організація є одним із ключових елементів структури українських народних танців. Вона визначає взаємодію музики й руху, формує динаміку танцювальної композиції та впливає на характер виконання.

Аналіз ритмічних особливостей народної хореографії свідчить про багатство метроритмічних моделей, різноманітність рухової лексики та тісний зв'язок танцю з музичною традицією. Важливою ознакою українських народних танців є поєднання чіткої ритмічної структури з варіативністю виконання, що забезпечує динамічний розвиток танцювальної традиції.

Л. Вельган, Л. Шур

ІМПРОВІЗАЦІЯ В ПОБУТОВИХ ТРАДИЦІЙНИХ ТАНЦЯХ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

L. Velgan, L. Shchur

IMPROVISATION IN DOMESTIC TRADITIONAL DANCES OF WESTERN PODILLIA

Традиційна танцювальна культура українців є важливою складовою нематеріальної культурної спадщини, що відображає історичний досвід, світогляд та естетичні уявлення народу.

У контексті етнохореологічних досліджень особливу увагу привертають танцювальні традиції Західного Поділля — історико-етнографічного регіону, що вирізняється багатством фольклорних форм і локальних варіантів народної хореографії. Побутові танці цього регіону характеризуються значною варіативністю виконання та активним використанням імпровізаційних елементів.

Дослідники народної хореографії підкреслюють, що важливою рисою традиційного танцю є його варіативність. На відміну від сценічних форм, у яких

М. Бологов ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ГРУПИ ХОРУ ІМ. Г. ВЕРЬОВКИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ M. Bolohov THE ROLE OF THE DANCE ENSEMBLE OF THE VERYOVKA CHOIR IN SHAPING UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY.....	44
А. Ковальчук ТІЛЕСНО-ОБРАЗНИЙ ДОСВІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ВПЕВНЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ТАНЦІВНИКІВ A. Kovalchuk BODI-IMAGE EXPERIENCE AS A BASIS FOR THE FORMATION OF PERFORMANCE CONFIDENCE IN FUTURE DANCERS.....	46
М. Печененко, С. Печененко СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАРОДНОГО ТАНЦЮ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ КУЛЬТУРІ M. Pechenenko, S. Pechenenko SPECIFICITY OF THE TRANSFORMATION OF REGIONAL FEATURES OF FOLK DANCE IN MODERN CHOREOGRAPHIC CULTURE.....	47
К. Дмитренко КОГНІТИВНІ, ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПІДЛІТКІВ K. Dmytrenko COGNITIVE, PSYCHOPHYSIOLOGICAL AND SOCIAL ASPECTS OF DANCE ACTIVITY IN ADOLESCENTS.....	50
В. Конош УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОСТЮМ: ЕТНІЧНИЙ КАНОН ЧИ НАВ'ЯЗАНИЙ СТЕРЕОТИП? V. Konosh UKRAINIAN NATIONAL COSTUME: AN ETHNIC CANON OR AN IMPOSED STEREOTYPE?	52
Л. Вельган, К. Клошник, Л. Шур ОСОБЛИВОСТІ РИТМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТАНЦІВ L. Velgan, K. Kloshnyk, L. Shchur FEATURES OF THE RHYTHMIC ORGANIZATION OF UKRAINIAN FOLK DANCES.....	53
Л. Вельган, Л. Шур ІМПРОВІЗАЦІЯ В ПОБУТОВИХ ТРАДИЦІЙНИХ ТАНЦЯХ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ L. Velgan, L. Shchur IMPROVISATION IN DOMESTIC TRADITIONAL DANCES OF WESTERN PODILLIA	55
Р. Казлітін ПРИВАТНІ ТАНЦЮВАЛЬНІ СТУДІЇ ЯК ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ R. Kazlitin PRIVATE DANCE STUDIOS AS CENTERS FOR THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY CHOREOGRAPHY AND THE SPECIFICS OF THEIR FUNCTIONING.....	57
І. Макарова ІНКЛЮЗИВНА ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ПРОСТІР ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТАНЦІВНИКІВ З РІЗНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ I. Makarova INCLUSIVE CHOREOGRAPHY AS A SPACE FOR CREATIVE SELF-REALIZATION OF DANCERS WITH DIFFERENT CAPABILITIES.....	58
О. Герчук ДІАЛОГ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ: СИНТЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ ІЗ СУЧАСНИМИ ХОРЕОГРАФІЧНИМИ ПРАКТИКАМИ O. Herchuk DIALOGUE OF TRADITION AND INNOVATION: SYNTHESIS OF UKRAINIAN FOLK CHOREOGRAPHY WITH MODERN CHOREOGRAPHIC PRACTICES.....	60